

Свјетски дан свјесности о Хепатитису Ц - 1. октобар

1. октобра 2022. године у свијету се обиљежава дан свјесности о Хепатитису Ц.

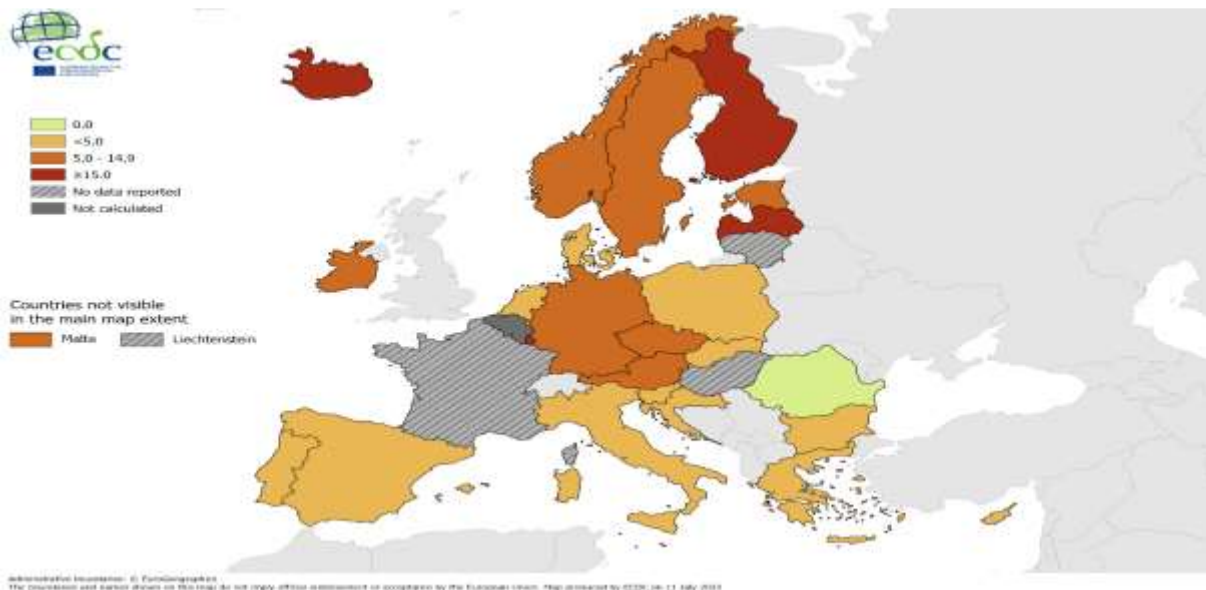
Хепатитис Ц је упала јетре узрокована вирусом хепатитиса Ц. Вирус може узроковати и акутни и хронични хепатитис, у распону тежине од благе болести до озбиљне, доживотне болести укључујући цирозу и карцином јетре.

Глобално гледано, процјењује се да око 58 милиона људи има хроничну инфекцију вирусом хепатитиса Ц, са око 1,5 милион нових инфекција годишње. Процјењује се да постоји 3,2 милиона адолесцената и дјеце с хроничном инфекцијом хепатитисом Ц. Према процјенама СЗО, у 2019. години, око 290 000 људи је умрло од хепатитиса Ц, углавном од цирозе и хепатоцелуларног карцинома. Антивирусни лијекови могу излјечити више од 95% особа с инфекцијом хепатитисом Ц, али је приступ дијагнози и лијечењу низак. Акутне ХЦВ инфекције обично су асимптоматске и већина их не доводи до болести опасних по живот. Око 30% (15-45%) заражених особа спонтано се ослободи вируса унутар 6 мјесеци од инфекције без икаквог лијечења. Преосталих 70% (55-85%) особа ће развити хроничну ХЦВ инфекцију. Од оних с хроничном ХЦВ инфекцијом, ризик од цирозе креће се од 15% до 30% унутар 20 година.

Хепатитис Ц се јавља у свим регијама свијета. Највећи терет болести је у регији источног Средоземља и Европској регији, с 12 милиона људи који су хронично заражени у свакој регији.

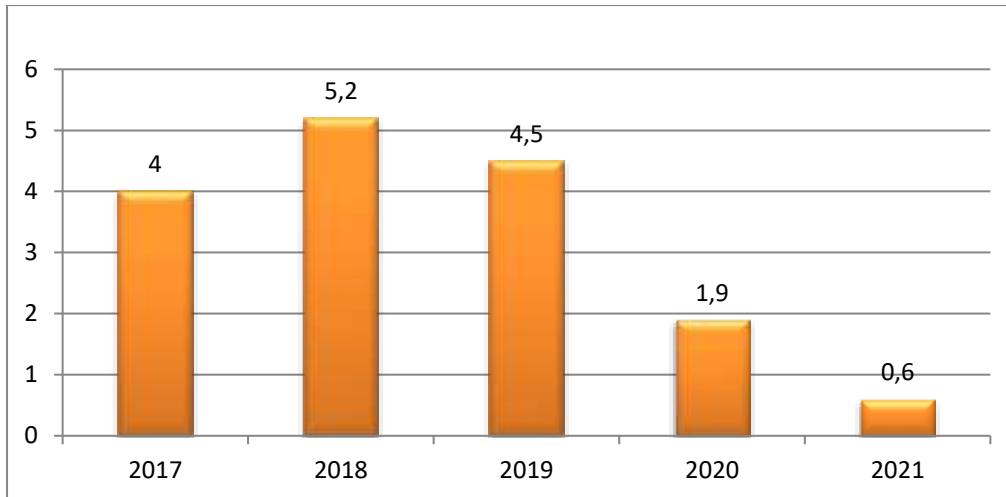
У земљама Европске уније у извјештају за 2020. годину пријављено је укупно је 13. 914 случајева хепатитиса Ц, а дистрибуција стопа оболијевања по земљама је приказана на слици 1.

Слика 1. Стопа оболијевања хепатитиса Ц на 100 000 становника по земљама, 2020

У Републици Српској у 2021. години регистровано је седам обољелих хепатитиса Ц са стопом инциденце 0,6/100 000, што је најмања стопа учесталости у последњих пет година (графикон 1).

Графикон 1. Стопа инциденце хепатитиса Ц у периоду 2017 - 2021.

Вирус хепатитиса Ц се налази у крви и тјелесним течностима инфицираног, а на собној температури може преживјети до четири дана.

Путеви преноса - До увођења обавезног тестирања крви добровољних давалаца, главни пут преношења инфекције била је трансфузија крви и крвних деривата, а сада су то: употреба нестерилног прибора од стране ињекционих корисника дрога, случајне повреде медицинског особља са контаминираним прибором, сексуални контакт, вертикални пут - са мајке на дијете, кориштење нестерилних инструмената за пирсинг и тетоважу, кориштење заједничког прибора за личну хигијену, итд. ХИВ инфекција повећава степен ризика за трансмисију ХЦВ сексуалним контактом.

Клиничка слика - Период инкубације је двије недеље до шест мјесеци. Клиничка слика је неспецифична, а у почетној фази јавља се умор, повишена температура, губитак апетита, болови у мишићима и зглобовима, мучнина, болови у стомаку, ријетко и жутица. Код око 80 % заражених развија се хронична форма болести, а она код 20 % обољелих доводи до цирозе јетре и код 1- 5 % завршава смрћу због цирозе или карцинома јетре.

Дијагноза и лијечење - Дијагноза се често постави касно кад се већ развије хронична форма са тешким оштећењима јетре. Користе се лабораторијски (серолошки) тестови за доказивање антитијела која се јављају у организму као реакција на присуство вируса и тестови за детекцију генетског материјала самог вируса. Важно је да се дијагноза постави што раније и да се започне терапија прије већих оштећења јетре јер се тако повећавају шансе за успјешно лијечење и потпуни опоравак.

Лијечење подразумијева комбиновану примјену одређених лијекова, који могу излјечити више од 95% особа које имају хепатитис Ц инфекцију.

Превенција - За хепатитис Ц не постоји специфична превенција, односно вакцинација, а у свијету се ради на проналажењу вакцине. За хепатитис Ц користе се неспецифичне мјере превенције усмјерене ка свим болестима које се преносе путем крви а то су:

- тестирање крви добровољних давалаца као законска обавеза
- употреба стерилног прибора од стране ињекционих корисника дрога
- употреба једнократних стерилних шприца, игала и осталог прибора у здравственим установама и његово безбједно одлагање након употребе
- кориштење заштитних рукавица, маски, кецеља и друге заштитне опреме
- употреба стерилног прибора за тетоважу, пирсинг, бушење ушију
- дезинфекција и стерилизација прибора и инструмената у здравственим установама
- правилна употреба кондома
- едукација о хепатитису Ц
- тестирање ризичних група ради раног откривања и лијечења

Свјетска здравствена скупштина је недавно усвојила прву Глобалну стратегију здравственог сектора о вирусном хепатитису која је усмјерена на уклањање вирусног хепатитиса као пријетње јавном здрављу. Концепт елиминације хепатитиса Ц заснован је на смањењу инциденције хроничних инфекција за 90% и повезаној смртности за 65% до 2030. За постизање ових циљева потребно је значајно повећавање кључних интервенција, укључујући интервенције усмјерене на спречавање преношења међу ињекционим корисницима психоактивних супстанци и повећано тестирање које је повезивано са његом и лијечењем ове болести.

Чињенице које треба знати о вирусним хепатитисима:

- Вирусни хепатитиси Б и Ц главни су здравствени изазови
- Вирусни хепатитиси Б и Ц су главни узроци рака јетре
- Правовремено тестирање и лијечење вирусног хепатитиса Б и Ц могу спасити животе
- Вирусни хепатитис утиче на квалитет живота и представља велики економски терет за породицу и друштво
- Вирусни хепатитис постао је главни убица због недостатка глобалне пажње
- Током посљедњих 15 година све више и више људи умире од вирусног хепатитиса
- Хепатитис напада најугроженије
- Хепатитис се може спријечити, дијагностиковати, лијечити, па чак и излијечити.
- Можемо помоћи елиминацији хепатитиса

Припремила: мр сц. др Љубица Јандрић, епидемиолог